

ŞEHİR, 9 TABLO

Yazan Burhan Arpad, İstanbul, 1940

Doksan bir küçük sahifeye sıkıştırılmış bu dokuz tabloda İstanbulun çok cepheli hayatından çeşitli akisler vardır. Tablolar birer küçük hikâye değillerdir; muhtelif şahsiyet tiplerini ve vaziyetleri belirten yazılardır. Kitabı okurken bizde pek yapılmıyan fakat yapılması icap eden bir şeyle karşılaşmanın verdiği memnuniyeti duydum: Büyük bir şehrin günlük hayatından yakalanan tablolar... Bunlar bir an süren, geçici levhalar gibi; çeşitli ve kısa. Fakat dikkat edilirse muharrir şehrin akıcı hâdiseleri ve insanları arasında bazı sürekli tipleri, veya tekrarlanan vaziyetleri tesbit etmek istemiş. Yazık ki tablolar kısa; bir kısmı iyi işlenmemiş, derine gidilmemiş, incelenmemiş hissini veriyor. İstanbul gibi bir şehrin hayatından alınan tablolar daha büyük, daha olgun olmalıydı; Burhan Arpadın tabloları İstanbul için biraz cılız, çelimsiz kalıyor. Sekize Beş Var, Herhangi bir Tesadüf, ve Monşer İhtiyacı diğerlerinden daha dolu ve doyurucu göründü. Öbür tablolar da bunlar kadar olamaz mı idi?

Bu kitapçıkta benim dikkatimi çeken nokta tabloların kendisi olmaktan ziyade muharririn güttüğü gaye oldu. Şimdiye kadar çıkan romanlarımızın çoğunda vaka İstanbulda geçer; şahıslar İstanbullu veya İstanbullulaşmışlardır. Buna rağmen bu kitaplar bize İstanbulu tanıtmazlar. Bir kısmımız millî edebiyat derken, köye dair yazıları anlıyor, ve köyün edebiyatımıza girmemiş olmasından şikâyet ediyoruz. Hâlbuki bizde şehir de, şehirdeki halk ta edebiyata girmemiştir. Hattâ yanlış anlaşılma neticesinde köycülük cereyanı bazı yazıcılar için zararlı oluyor. Zannediliyor ki, sanatın bizim cemiyetimizi aksettirmesi ve bir kıymeti olabilmesi için muhakkak köy ve köylüyü mevzu edinmelidir ve köye dair olan şiir, hikâye ve roman sırf bu yüzden kıymet kazanır. Halbuki esere kıymet veren mevzu değil, ele alınan mevzuun kavranışı, tahlili ve işlenişidir. Sanatkâr ancak yakından bildiği, yaşadığı, duyduğu mevzularda muvaffak olabilir; körkörüne bir köycülük gütmek-tense sanatkârlarımız, buldukları yerleri ve içinde yaşadıkları hayatı eserlerinde bize verseler, içi kof olmıyan, şekilden ibaret kalmıyan, sosyal ve sanat kıymeti olan eserler kazanırdık. Burhan Arpad kitabında bize, içinde yaşadığı büyük şehrimizin hayatını tanıtmaya çalışıyor; bu ilk giriştiği tecrübe o kadar muvaffak değilse bile, girdiği yol doğrudur ve kendisinin bu yolda ilerlemesini umarız.

Yurt ve Dünya, Sayı 15-16, Nisan 1942